TiB TÜM İKTİSATÇILAR BİRLİĞİ
AYLIK BÜLTENİ

Sahibi : TİB Adına Aydın Köymen
Sorumlu Yazı İşleri Müdürü : Yıldırım Koç
Adres : Necatibey Cad. 47/9 – Ankara
Tel : 18 18 72

KASIM 1974
NO: 5

İÇİNDEKİLER:

DERNEK HABERLERİ

Ekim ayı içinde aşağıdaki konularda dört konuşma yapılmıştır:

i) Emperyalizm ve Madencilik Alanında Yabancı Sermaye

ii) Felsefi Bilginin Sınıfsal Temelleri

iii) Türkiye'de Sendikacılığın Bugünkü Durumu

iv) Ücretler

Kasım ayı içinde aşağıdaki konularda konferans ve açık oturum olacaktır:

6 Kasım : Türkiye'nin İktisadi Gelişimi Üzerine Düşünceler, Prof. Sadun Aren

13 Kasım: İşçi Ücretleri ve Enflasyon ; Açık oturum

20 Kasım: Günümüzde Emperyalizm ve Türkiye ; Açık oturum

27 Kasım: Sendikacılık Kemal Sülker

Tüm İktisatçılar Birliği'nin Devrimci İşçi Sendikaları Konfederasyonuna bağlı sendikalar, Çağdaş Metal İş Sendikası ve T. Banka ve Büro İş Sendikası ile ortak olarak yürüttüğü İşçi Ücretleri ve Enflasyon çalışması sona ermiştir. Rapor broşür halinde TİB yayınlarının beşincisi olarak yayınlanacaktır.

Prof. Sadun Aren temel iktisat öğrenimi kursları verecektir. Kurslar Aralık ayı başında başlayacaktır. Katılmak isteyenlerin Tüm İktisatçılar Birliği'ne başvurmaları gereklidir.

Tüm İktisatçılar Birliği konferansları broşür olarak yayınlanmaya başlamıştır. Kasım ayı içinde ilk dört konferansı ve sendikalarla yapılan ortak çalışmayı kapsayan broşürlerin dağıtımına başlanacaktır. Tanesi 2.5 TL olan broşürlerden almak için Birlik merkezine başvurulması gerekmektedir.

...

ÇUKUROVA'DA PAMUK ÜRETİMİ VE SORUNLARI

Uluslararası tekelci sermayenin hakimiyeti altında geri bıraktırılmış bir ülke olan Türkiye, büyük halk yığınlarının kırsal alanlarda yaşadığı ve toplam ulusal gelirin % 30 una yakın bir kısmının tarımdan elde edildiği bir ülkedir. Tüm ihracat gelirinin 1/3 ünün pamuk ve pamuklu sanayii ürünlerinden elde edildiği düşünülürse pamuk üretiminin ve sorunlarının ne kadar önemli olduğu ortaya çıkar.

Günümüzde emperyalizm, emperyalist-kapitalist sistem içindeki geri kalmış ülkelerin hammadde ve teknoloji bakımından tamamen uluslararası tekelci sermayeye bağlı kalacağı montaj, taşaron ve tüketim malları sanayilerinin gelişmelerine (Bu konu TİB Ekim Bülteninde incelenmiştir) ve tarımsal ürünlerin geniş çapta, modern teknikler kullanılarak üretilmesine (ki bu da çokuluslu tekellerin denetimi altında tarım aletleri ve tarım ilaçlarıdır) , kendilerine daha geniş pazar olanakları yaratacağından dolayı uzun vade çıkarları için izin vermektedirler.

En önemli tarım ürünlerimizden biri olan pamuk üretimi ise yabancı tekelci sermaye ve onunla bütünleşmiş olan yerli tekelci sermayenin kontrolu altındaki gübre, ilaç, tarım aletleri vs. deki gelişmelerden ve yine tekellerin kontrolu altındaki iplik ve tekstil sanayilerindeki gelişmelerden direkt olarak etkilendiği için sorun çok önemlidir. Zira bugün Türkiyedeki gelişim dokuma sanayiinde gelişmekten daha çok ihracata yönelik ve ucuz işgücünden dolalayı ucuza üretilen ve emperyalist ülkelerdeki tekstil sanayilerine iplik sağlamaya yönelik iplik fabrikalarının kurulması yolundadır. Nitekim Türkiye'deki pamuk ipliği sanayii emperyalist tekellerin çıkarları doğruytusunda ortaya çıkan ve taşaron sanayii diye nitelendirdiğimiz sanayii türünün en somut örneklerinden biridir. Pamuk ipliği alanında doğrudan doğruya emperyalist yatırım olmasa da, emperyalist tekstil tekellerinin ihtiyaçlarını ucuz işgücünü sömürerek yurt içinde üretmek ve bu üretimin hemen hemen tamamını ihrac etmek, emperyalist ülkelerin taşaronluğunu yapmak görevini yerli tekelci burjuvazi üstlenmiştir. (Bkz. TİB Ekim Bülteni "Tekelci Sermaye ve Sanayileşme").

Emperyalizmin geri bıraktırılmış ülkeler üzerinde oynadığı oyunu daha açık bir şekilde ortaya koymak için dünyanın bellibaşlı pamuk üreticisi olan ülkelere bakalım.

DÜNYADA ASGARİ 500 000 HEKTAR PAMUK ÜRETEN ÜLKELER

ÜLKENİN ADI	ÜRETİM (BİN TON)	EKİLEN ARAZİ (BİN HEKTAR)
Hindistan	954	7609
Çin Halk Cumhuriyeti	1518	5059
ABD	2213	4518
Sovyetler Birliği	2342	2746
Brezilya	499	2428
Pakistan	531	1746
Uganda	75	877
Mısır	509	684
TÜRKİYE	400	528
Sudan	232	510

Kaynak : Uluslararası Pamuk ve Pamuklu Sanayii Semineri 1972

1971 kayıtlarına göre dünyanın toplam pamuk üretimi olan 11164 bin tonun % 83 ü en az 500 bin hektar pamuk eken bu 10 ülke tarafından üretilmektedir. Bu 10 ülkeden 7 tanesinin emperyalist kapitalist sistem içerisinde sömürülen ülkeler olması, emperyalizmin yeni sömürme politikası olan tüketim ve taşaron sanayiilerinin geliştirilmesi ile tarımda kapitalist üretim ilişkilerinin kurulması ve bu konuda çokuluslu tekellerin denetimindeki tarım makinaları, ilaç vs. gibi emperyalist tekellerin üretimlerine daha geniş pazar açma politikalarının bir sonucudur.

Bu tür kendi öz çıkarlarılya bağdaşmayan"sanayileşme" ve tarımda kapitalist gelişme (dışarıya temel girdiler bakımından bağımlı bir avuç çıkarcıya yarıyan) ,sonunda emperyalist-kapitalist sistem içerisindeki bunalımlardan büyük ölçüde etkilenecektir.Nitekim bugün dünya pamuk borsası,tekstil ve ve iplik sanayilerindeki buhran Türkiye üzerinde de kendisini göstermiş ve eldeki pamuk ve pamuk ipliği stokları ihrac edilememekte ve değerlendirilememektedir.Bunun sebebi bu üretimin emperyalist ülkelere ihrac edilmek üzere yapılmış olması ve buhran dolayısıyla satılamamasıdır.Bu da ülkemizde oluşmakta olan sanayii gibi hemen hemen hiç yabancı sermaye yatırımı bulunmayan tekstil sanayinin emperyalizme nasıl bağımlı olduğunu ortaya koyar.

Çukurova'da 1974 yılında ortaya çıkan sorunları etraflı bir şekilde incelemek için bölgede pamuk üretiminin gelişmesine ve toprak dağılımına bakmak gerekmektedir.

Pamuk üretimi oldukça eski zamanlardan beri yapılmakta ise de özellikle Amerikan iç harbinden (1861) sonra İngiltere'nin ihtiyacı olan pamuğu Osmanlı İmparatorluğundan almaya başlaması ile pamuk üretimi hızla gelişmiştir.Amerika ve Mısır'dan getirilen pamuk tohumlarının devlet tarafından çiftçiye bedava dağıtılması üretimin artmasına büyük ölçüde katkıda bulunmuş ve 1871 yılında üretim 51345 balyaya ulaşmıştır.

Pamuk üretimindeki asıl gelişmeler 1923 yılından sonra başlamıştır. Bu dönemde dokuma fabrikalarının kurulması ve başlıca pamuk üretim merkezleri olan Çukurova'da Adana,Ege'de Nazilli ve Antalya'da araştırma enstitülerinin kurulması,devlet üretme çiftlikleri ve sulu tarıma başlanması üretimi artıran başlıca etkenler olmuşlardır.1950 yılından sonra ise tarımda makinalaşmanın hızlanması ve gübre kullanılması ile tarımda sulanan arazilerin artması üretimi devamlı olarak artırmış ve bugün Türkiye'yi dünya pamuk üretiminde 8. sıraya getirmiştir.

Toprak Dağılımı ve Üretim

1970 nüfus sayımına göre toplam nüfusun % 64.1 i kırsal alanlarda yaşamaktadır.1966 yılında yapılan bir ankete göre Türkiye'de 231 616 pamuk ekiçisi bulunmaktadır.Bunlardan 189 030'u 1-50 dekar,31 006'sı 51-100 dekar ve 405'i 1000 detardan fazla toprağa sahiptir.

Çukurova'da ise ekilebilir arazinin % 34.1'İ toplam işletmelerin % 83.5'i tarafından işlenirken,arazirir % 65.9'u işletmelerin sadece % 15.5'i tarafından işletilmektedir.Görüldüğü gibi Çukurova'da toprak dağılımında büyük bir eşitsizlik göze çarpmaktadır.Aynı zamanda büyük toprak sahiplerinin bir toprak reformu korkusundan dolayı toprakları çocukları ve akrabaları arasında dağıtmış olmalarına rağmen toprak bütünlüğü bozulmamıştır.

Toprağın mülkiyeti genellikle çiftçi sayısının küçük bir bölümünün elinde olduğu için pamuk üreticilerinin çoğu büyük ölçüde toprak kiralarlar.Bu sene toprak kiraları dekar başına 400-800 lira arasında değişen rakamlara fırlamıştır.1971 yılında pamuk üretilen arazi Türkiye'de toplam 688 415 hektardır.Bu alanın dağılımı şöyledir:

Çukurova	376876	hektar
Ege	226847	"
Antalya	38575	"
Diğer iller	46117	"

Toplam pamuk üretilen arazinin yarısından fazlasının Çukurova'da olması buradaki üretimin sorunlarının ne derece önemli olduğunu ortaya koyar.Aynı zamanda pamuk üretim ve ekim alanı yüzdelerine bakacak olursak 1969 yılında :

	Üretim	Ekim Alanı
Çukurova	% 47.4	% 57.5
Ege	% 40.8	% 31.4
Antalya	% 7.6	% 4.8
Diğer iller	% 4.2	% 6.3

Çukurova'da pamuk ekim alanının 413 865 hektar (Adana,Mersin,Hatay, Maraş) olduğunda,bu alanın illere göre dağılımı şöyle idi :

Adana	285 150	hektar
İçel	61 875	"
Hatay	50 100	"
Maraş	16 470	"

Ülkemizde pamuk ekim alanı görüldüğü gibi 700 bin hektar civarındadır.Bu alan Meksika buğdayının ülkeye girmesi ile düşmüş fakat son yıllarda ve bilhassa geçen yıl pamuk piyasada iyi para edince bu sene büyük ölçüde pamuk ekilmiştir. Üretimin % 83'ü sulu tarımdır.Toplam ekilen arazinin % 57.5 ine ,üretimin ise % 47.4 üne sahip olan Çukurova üretiminin herhangi bir sebeple etkilenmesinin Türkiyenin toplam pamuk üretimini önemli ölçüde etkileyeceği açıktır.

1973 yılında pamuk iyi kazanç getirdiği için bu yıl büyük ölçüde pamuk ekimi yapılmıştır.Toplam ekilen arazide geçen yıla oranla % 13.4 kadar bir [illegible] artış olmuştur.Genellikle ekilen araziler büyük birimler halindedir ve kira usulünün de yaygın olduğunu hesaba katacak olursak,toprak kiralayan çiftçilerin önemli bir miktarının orta ve az topraklı köylüler olduğunu görürüz.

Şimdi dünyada pamuk üretim ve ticaretine bakacak olursak Türkiye'deki pamuk üretiminin dışa bağımlı yapısını görebiliriz.1972 Eylül ayına kadar yayınlanmış son istatistiklere bakacak olursak hacim olarak dünyada üretim 56 milyon balya, tüketim ise 54 milyon balyadır.Üretimle tüketimin takriben 1/3 ü olan 18 milyon balya pamuk ithalat ve ihracat olarak dünya ticaretini teşkil eder.Yani üretimin 2/3 ü üretici ülkelerin kendi iç piyasalarında tüketilir.Pamuk ve pamuklu mamullerin tüm ihracatı içinde % 30 gibi bir paya sahip olduğu Türkiye'nin 1972 yılında 2.4 milyon balya ile dünya üretiminin % 4.3 ünü sağlamasına rağmen iç tüketim henüz 800 bin balyayı aşamamıştır.Yani dünya koşullarının tam tersine Türkiye üretiminin 2/3 ünü satmak zorundadır. 1968-1971 yıllarında dünya pamuk ihracatının üçte ikisini ellerinde bulunduran bu 10 ülkeden Türkiye 1971 yılında ABD, Sovyetler Birliği ve Mısır'dan sonra dördüncü sıradadır.

Türkiye toplak üretiminin % 47.4 ünü üreten Çukurova'da pamuk verimi son 10 yılda hektar başına 300 kilodan 1971 yılında 705 kiloya yükselmiştir.Fakat üretkenlik bir yandan artarken,aynı zamanda üreticiler de bir çok önemli sorun ile karşı karşıya bulunmaktadırlar.

ÖNEMLİ SORUNLAR

a) Kredi ve Faiz : Bilindiği gibi banka kredileri genellikle mal varlığına göre verilmektedir.Bu sebepten de en fazla krediyi büyük toprak sahipleri almakta ve küçük üreticiler kredi olanaklarından yoksun kalmaktadırlar.Bu yüksek miktarlara varan kredi alabilme olanaklarına sahip büyük toprak sahipleri bu kredileri % 50 ye kadar varan faizlerle küçük üreticilere vererek onları sömürmektedirler.Ayrıca toprağın bir dekarını ortalama 650 liraya varan yüksek değerlerle kiraya verdiklerinden çok yönlü ve emek sarfetmeden kazanç sağlamaktadırlar.

b) Destekleme Alımları : Emperyalizmin çıkarları uğruna belirlenmiş ve genellikle büyük toprak sahipleri ile tekstil sanayii burjuvazisinin çıkarları burada yatmaktadır,çünkü devlet üreticiye destek gayesi adı altında yüksek fiyatla pamuk alıp bir taraftan büyük toprak sahipleri ile orta köylüleri zenginleştirmekte diğer taraftan da bu pamuğu daha sonra düşük piyasa fiyatı ile tekstil sanayiine devretmekte ve tekstil ve iplik sanayii ile uğraşan burjuvaziye kaynak aktarmaktadır. Destekleme alımlarının küçük üreticiye büyük bir fayda sağlaması beklenemez, çünkü büyük tüccar ve büyük torpak sahiplerine olan borçlarından ötürü bu zümreyi kayıran kredi politikası değişmedikçe, etkili bir toprak reformu yapılmadıkça ve de tekellerin üretim ve bölüşüm üzerindeki hakimiyetleri kırılmadıkça küçük üreticiyi sömürüden kurtarmak imkansızdır. Bu arada Çukobirlik'in büyük toprak sahipleri tarafından denetlendiğini de belirtmeden geçmeyelim.

c) Tohumluk, Gübre, İlaç ve Makina: Pamuk üretiminde yılda ortalama 35 ton tohuma gerek vardır. Bu miktarın % 90'ından fazlası devletçe sertifiye edilmiş tohumlardan sağlanmaktadır. Gübre ise yine büyük ölçüde ülke içerisinden ve kısmen de tabii gübre kullanılarak ihtiyacı karşılanmaktadır. Pamuk ekilen arazinin sulanan kısmının % 90 kadarı gübrelenmektedir.

İlaçlama ve tarım makinaları konusunda ise pamuk üretimi tamamen yerli ve yabancı tekelci sermayenin denetimi altındadır. Bugün tarım yapılan yerlerde şöyle bir etrafımıza bakacak olursak göreceğimiz traktör, biçerdöver v.b. gibi tarım

aletleri bakımından ülkemizin çokuluslu tekellerin denetimi altında olduğu açıkça görülmektedir.

Tarım ilaçları konusunda ise aynı tarım aletlerinde olduğu gibi çokuluslu tekellerin ve hammaddeler bakımından onların denetimi altındaki yerli tekelci sermayenin denetimi açıkça görürüz.

Bayer, Türk Hoechst, Shell Koruma gibi yerli ve yabancı tekelci sermayenin denetimi altındaki tarım ilaçları bu sene tekel fiyatlarının da üzerinde karaborsa fiyatlarıyla üreticiye satılmıştır. Pamuk ekiminin az olduğu veya hiç yapılmadığı Antalya ve Bursa; tarım ilaçları bayilerine tekeller tarafından pamuk ilaçları verilmiş; fakat pamuk üretiminin en yoğun olduğu Çukurova bölgesine ise verilmemiştir. Buradaki tarım ilaçları bayileri Antalya ve Bursa bayilerinden köylüye satılması gereken tekel fiyatlarına almışlar vebu fiyatların çok üzerine üreticiye satmışlardır.

İLACIN ADI	MİKTAR	TEKEL FİYATI	KARABORSA FİYATI
Tamaron	25 kg	1 870.25 TL	2 600 TL
Cyolane	20 "	1 711.00 "	2 500 "
Cytrolane	20 "	1 712.00 "	2 500 "
Hektamin 85	20 "	742.58 "	1 250 "
Thiodan	25 "	1 140.00 "	1 500 "
Sevimol 4	20 "	398.00 "	550 "
DDT Koruma	17 "	214.00 "	350 "
DDT Shell	17 "	242.00 "	350 "
DDT Agro Merck	17 "	314.00 "	350 "
DDT Dedetan % 25	17 "	294.85 "	350 "
Treflan	1 "	78.80 "	250 "
Caviton	20 "	650.00 "	1 250 "
Metafan	5 "	126.00 "	175 "
Dominon 50	25 "	312.00 "	450 "
Dedetan 50	20 "	224.48 "	375 "
Brassicol	5 "	97.64 "	250 "

Pamukta en çok kullanılan ilaçların tekel fiyatlarının da üzerinde fiyatlarla üreticiye intikal ettirilmesi tarım ilaçları satan bayilerle çok sıkı organik bağları olan büyük toprak sahiplerine fazla külfet yüklememiş, daha çok ezilen yine küçük üretici olmuştur.

Pamuk <u>İşçileri (Irgatlar) ve Sorunları:</u>

Çukurova'da toprakların büyük bir kısmı küçük bir azınlığın elinde olduğundan dolayı Çukurova'nın dağ köylüleri ve ovadaki topraksız yoksul köylülerin büyük bir kısmı hayatlarını tarım işçiliği yaparak kazanırlar. Pamuğun toplanmasında ise büyük miktarda işgücüne ihtiyaç olduğundan bu işçiler bölgedeki yarı-proleter durumdaki yoksul köylü niteliğindeki unsurlar ve Diyarbakır, Urfa, Mardin ve Siirt gibi Güneydoğu Anadolu illlerindeki yoksul köylülerden sağlanmaktadır. Pamuk işçileri örgütsüz olduklarından işveren durumundaki toprak sahiplerinin sağladığı kötü koşullar altında çalışmaktadırlar. Yıllardır yerleşmiş bulunan elçi usulü denilen bir sistemle toplanmakta ve ilkel koşullar altında Çukurova'ya getirilmektedirler. Elçiler toprak sahiplerinin adamları vaziyetinde kuşulerdir. Elçi toplayıp getirdiği tarım işçilerinden işçiye verilen ücrete oranla % 10 ayrıca toprak sahibinden de % 10 alır ve üretimde fiilen çalışmaz. Tarım işçilerinin ücretleri ise taban fiyatı ile ilişkili olduğundan pamuğa koyulan taban fiyatı tarım işçilerinin gelir durumlarını direkt olarak etkileyecektir. Pamuk taban fiyatı 8 TL olarak açıklandığına göre tarım işçilerinin ücreti 8 krs/kg olacaktır. Bunun yüzde 10'u olan 8 ruruş da elçiye verileceğinden tarım işçilerinin ücreti 72 krş/kg'a düşmüş olacaktır. Bu durumda Çukurova'ya pamuk toplamaya getirilen pamuk işçileri iliklerine dek sömürülmekte ve ilkel koşullar altında yaşamaktadırlar. Tarım işçileri örgütlendirilmedikçe ve asgari ücret politikası onlara da uygulanmadıkça (ki uygulansa dahi sömürü devam edecektir) bu ilkel koşullardan kurtulmalarına imkan yoktur. Bu sene Çukurova'ya 200 000 civarında pamuk işçisi gelmiş ve yukarıdaki

nedenlerden dolayı çok mağdur bir duruma düşmüşlerdir.

Üretimde ise bu sene ortaya çıkan beyaz sinekten dolayı bir düşme olacağı gerçeğine rağmen Türkiye çapında tahmin edilen rekoltenin fazla olmayan bir farkla elde edilebileceği söylenebilir. Geçen yıldan bu yıla 100 bin ton pamuk stoku kalmıştır. Bu yılki rekolte ise 500 ile 600 bin ton arasında bir rakam olacağından elimizde en azından 600 bin ton pamuk olacak. Bunun da en fazla 300 bin tonunun ülke içinde tüketilebileceği hesaba katılırsa, en azından 300 bin ton pamuk ihrac etmek zorunda kalınacağı açıktır. Halbuki genel kapitalist dünya buhranının bir parçası olan; A.B.D., Japonya ve diğer ülkelerin elinde tekstil sanayiindeki buhrandan dolayı pamuk stoku bulunduğu hesaba katılırsa, bu kadar ihraç kapasitesinin yaratılamıyacağı ve dünyada pamuk piyasasının düşük olması nedeniyle de emekçilerin alın terlerinin tekstil tekellerinin yarattıkları buhran sonucunda ülke dışına değerlerinin altında fiyatlarla aktarılacağı açıktır. Esasında bu buhranlar günümüzde tekelleşme ve çokuluslu tekeller şeklinde tezahür eden kapitalist yoğunlaşma ve birikim sürecinin bizzat kendisi tarafından ortaya çıkarıtlamtadır. Tekelci niteliğinden dolayı gittikçe daha fazla birikim gerçekleştiren dev şirket bir yandan yatırım olanakları artarken öte yandan tekel fiyatlarının idame ettirilmesi gereği üretimi kısmak zorunda kalmakta ve pazar sorununun önemi giderek artmaktadır. Bunun doğal sonucu ise şirketin tarihsel faaliyet alanının dışına çıkarak hem değişik endüstrilerde hem de birçok ülkede faaliyet göstermeye başlaması olmuştur. İşte temelinde bu olgular yatan çokuluslu tekellerin emperyalizmin günümüzdeki evresinde yaşamakta oldukları buhranların kaynağı bunlardır. Piyasanın bunların denetiminde olması bunların hem ham pamuğu, hem de taşaronlarından [illegible] işçiliğini değerinden düşük fiyatlarla almalarını, hem de kendi sattıkları malları değerinden yüksek fiyatlarla vererek katmerli bir sömürü elde etmelerini sağlamaktadır.

Çukobirlik gibi aslında büyük toprak sahiplerinin denetimi altında bulunan bir devlet kurumunun açıklamasına göre , bu sene birinci ağız toplamanın bittiği günlerde bu kuruluşça 81 891 626 kg pamuk alınmıştır ve geçen yıl aynı dönemde ise, bildirildiğine göre alınan pamuk miktarı 19 606 127 kg'dır. Bu artış pamuk üretimin artışından ve pamuğun değer kazanmasından değil, fakat serbest piyasanın verilen avans olan 7 liranın dahi altında olmasından ötürü pamuğun serbest piyasada hiç işlem görmemiş olmasındandır.

Bu sene İçel ilinin tümünde ve Adana ilinin bir kısmında (ki Çukurova'da en fazla pamuk ekimi yapılan iki il bunlardır) tahribat yapan beyaz sinekten dolayı bu tahribat bölgelerinde üretim büyük ölçüde düşmüştür. Bu durum pamuk ektikleri toprakğı kira ile tutanları toprak sahibi olanlardan daha fazla etkilemiştir ve bunlar arasındaki fark üretim maliyetlerinde de açıkça görülmektedir.

DEKAR BAŞINA PAMUK MALİYETİ

	TOPRAK SAHİBİ	KİRACI
Toprak kirası	-.	600 TL ortalama
Sulama	29 TL	29
İlk tarla sürümü	20	20
Atarmite (çubuk biçme)	3	3
İkinci sürme (iki defa)	6	6
Tohum ekilmesi		
Tohum ilaçlaması	50	50
Tohum maliyeti		
Sürme masrafı (mivzer dahil)	30	30
Çapabala (5 defa)	30	30
Santraviç masrafı	40	40
Gübre	175	175
İlaçlama	250	250
Uçak parası	25	25
İşçilik	100	100
TOPLAM MASRAF/DEKAR	758 TL	1 358 TL

nedenlerden dolayı çok mağdur bir duruma düşmüşlerdir.

Üretimde ise bu sene ortaya çıkan beyaz sinekten dolayı bir düşme olacağı gerçeğine rağmen Türkiye çapında tahmin edilen rekoltenin fazla olmayan bir farkla elde edilebileceği söylenebilir. Geçen yıldan bu yıla 100 bin ton pamuk stoku kalmıştır. Bu yılki rekolte ise 500 ile 600 bin ton arasında bir rakam olacağından elimizde en azından 600 bin ton pamuk olacak. Bunun da en fazla 300 bin tonunun ülke içinde tüketilebileceği hesaba katılırsa, en azından 300 bin ton pamuk ihrac etmek zorunda kalınacağı açıktır. Halbuki genel kapitalist dünya buhranının bir parçası olan; A.B.D., Japonya ve diğer ülkelerin elinde tekstil sanayiindeki buhrandan dolayı pamuk stoku bulunduğu hesaba katılırsa, bu kadar ihraç kapasitesinin yaratılamıyacağı ve dünyada pamuk piyasasının düşüm olması nedeniyle de emekçilerin alın terlerinin tekstil tekellerinin yarattıkları buhran sonucunda ülke dışına değerlerinin altında fiyatlarla aktarılacağı açıktır. Esasında bu buhranlar günümüzde tekelleşme ve çokuluslu tekeller şeklinde tezahür eden kapitalist yoğunlaşma ve birikim sürecinin bizzat kendisi tarafından ortaya çıkarıtlamtadır. Tekelci niteliğinden dolayı gittikçe daha fazla birikim gerçekleştiren dev şirket bir yandan yatırım olanakları artarken öte yandan tekel fiyatlarının idame ettirilmesi gereği üretimi kısmak zorunda kalmakta ve pazar sorununun önemi giderek artmaktadır. Bunun doğal sonucu ise şirketin tarihsel faaliyet alanının dışına çıkarak hem değişik endüstrilerde hem de birçok ülkede faaliyet göstermeye başlaması olmuştur. İşte temelinde bu olgular yatan çokuluslu tekellerin emperyalizmin günümüzdeki evresinde yarattıkları olduklar buhranların kaynağı bunlardır. Piyasanın bunların denetiminde olması bunların hem ham pamuğu, hem de taşaronlarından [illegible] ni değerinden düşük fiyatlarla almalarını, hem de kendi sattıkları malları değerinden yüksek fiyatlarla vererek katmerli bir sömürü elde etmelerini sağlamaktadır.

Çukobirlik gibi aslında büyük toprak sahiplerinin denetimi altında bulunan bir devlet kurumunun açıklamasına göre , bu sene birinci ağız toplamanın bittiği günlerde bu kuruluşça 81 891 626 kg pamuk alınmıştır ve geçen yıl aynı dönemde ise, bildirildiğine göre alınan pamuk miktarı 19 606 127 kg'dır. Bu artış pamuk üretimin artışından ve pamuğun değer kazanmasından değil, fakat serbest piyasanın verilen avans olan 7 lira nın dahi altında olmasından ötürü pamuğun serbest piyasada hiç işlem görmemiş olmasındandır.

Bu sene İçel ilinin tümünde ve Adana ilinin bir kısmında (ki Çukurova'da en fazla pamuk ekimi yapılan iki il bunlardır) tahribat yapan beyaz sinekten dolayı bu tahribat bölgelerinde üretim büyük ölçüde düşmüştür. Bu durum pamuk ektikleri toprakğı kira ile tutanları toprak sahibi olanlardan daha fazla etkilemiştir ve bunlar arasındaki farkı üretim maliyetlerinde de açıkça görülmektedir.

DEKAR BAŞINA PAMUK MALİYETİ

	TOPRAK SAHİBİ	KİRACI
Toprak kirası	--	600 TL ortalama
Sulama	29 TL	29
İlk tarla sürümü	20	20
Atarmite (çubuk biçme)	3	3
İkinci sürme (iki defa)	6	6
Tohum ekilmesi Tohum ilaçlaması Tohum maliyeti	50	50
Sürme masrafı (mivzer dahil)	30	30
Çapabala (5 defa)	30	30
Santraviç masrafı	40	40
Gübre	175	175
İlaçlama	250	250
Uçak parası	25	25
İşçilik	100	100
TOPLAM MASRAF/DEKAR	758 TL	1 358 TL

Görüldüğü gibi, büyük toprak sahipleri ortalama dekar başına 200 kg ürün alsalar, maliyetleri en fazla 4 TL civarında olacaktır. Beyaz sineğin zarar verdiği yerlerde ise 150 kg. pamuk alsalar dahi, kg/maliyet en fazla 6 TL olacaktı ki, yine de 8 TL olan taban fiyatı onlar için kârlı olacaktı. Çukurova'da ekilebilir arazinin büyük bir kısmının büyük toprak sahiplerinin elinde olduğunu da hatırlarsak, bu durumdan zararlı çıkanların pamuk işçileri ve küçük üreticiler olduğunu görürüz. Bunun nedeni toprağı kira ile tutanların dekar başına ortalama 200 kg pamuk aldıklarını düşünürsek, maliyetleri 6.75 TL'sı, beyaz sineğin tahribat yaptığı yerlerde ise ortalama 160 kg alırlarsa, kg başına maliyetleri 8,48 TL olacaktır ki, bu pamuk taban fiyatının üzerinde bir rakamdır.

Sonuç olarak diyebiliriz ki, tarım aletleri ve ilaçları konusunda yerli ve yabancı tekellerin denetimi altındaki pamuk üretimi için uygulanan destekleme alımları, kredi politikası, tarım işçilerinin ücret tayin politikası ve diğer tedbirler, özellikle büyük toprak sahipliği ile tekstil sanayiinin içiçe girdiği Çukurova'da küçük üretici ve tarım işçilerinin değil, bir avuç azınlığın çıkarlarına yaramaktadır. Genel olarak küçük üreticilerin ve özel olarak pamuk üreticilerinin çıkarlarını korumak ancak birbiriyle bütünleşmiş yabancı ve yerli tekelci sermayenin ve aracılarının, üretici üzerindeki denetimini kırmaya ve tarım arazisinin adaletli bir dağılımını sağlıyacak olan toprak reformunun yapılması ve üreticilerin örgütlendirilerek tekellerin denetiminden kurtulmalarına bağlıdır.

XXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXX

1970 yılı nüfus yasımının sonuçları açıklanmıştır. Yayınlanan verilere göre toplam 5 492 538 haneden

2 312 127 'sinde mutfak

1 483 977 'sinde tuvalet

3 085 562 'sinde banyo

3 334 043 'ünde elektrik ve

3 612 672 'sinde su yoktur.

XXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXX

Türkiye'de sigorta alanında da büyük bir sömürü sürmektedir. Sigorta şirketlerinin 1965-1972 yılları arasında aldıkları direkt prim ve ödedikleri tazminatların toplamı aşağıda verilmiştir:

	Sigorta şirketlerinin aldığı direkt prim (1000 TL)	Sigorta şirketlerinin direkt işlerden ödedikleri tazminatlar (1000 TL)
1965	265 023	120 042
1966	309 469	142 132
1967	362 636	163 193
1968	420 490	194 518
1969	482 816	218 254
1970	563 740	260 971
1971	743 758	283 069
1972	978 829	352 741

Kaynak: Devlet İstatistik Ens. Yıllığı, 1973, 288-9.

TEKELCİ SERMAYEYLE İÇİÇE

Uluslararası tekelci burjuvazi ve onunla bütünleşmiş olan yerli tekelci burjuvazinin oluşturduğu küçük bir azınlık halkımızı sömürmektedir.

İşçi sınıfı, topraksız ve az topraklı yoksul köylüler, küçük üreticiler, memur, esnaf ve zanaatkarlar yaşayabilmek için uluslararası tekelci burjuvazi ve onunla bütünleşmiş olan yerli tekelci burjuvazinin ürettiği malları tüketmek zorundadır. Çamaşır yıkayacaklar, dişlerini fırçalıyacaklar, yemek yiyecek, elbise ve ayakkabı eskitecekleredir. Eğer tüketecekleri bu mallar küçük bir azınlık tarafından üretiliyorsa ve bunların fiyatları maliyetlerinin çok üstünde ise, yani tekel fiyatlarıyla satılıyorsa, halkımız bu azınlık tarafından sömürülüyor demektir.

"Uluslararası tekelci sermaye ve onunla bütünleşmiş yerli tekelci sermayenin oluşturduğu küçük bir azınlık"diyoruz. Bu terime biraz daha yakından bakalım. Önce bir uluslararası tekelci sermaye var: Ford, Mobil Oil, Siemens, Unilever, Philips, Goodyear, Pirelli, Shell isimleri dünyanın dört bir yanında faaliyette bulunan ve uluslararası tekelci sermayeyi oluşturan şirketler. Yerli tekelci sermaye diyoruz. Bunlar da uluslararası tekelci sermayenin denetiminde gelişen ve onunla bütünleşmiş olan kuruluşlar: Türkiye İş Bankası, Yapı ve Kredi Bankası, Akbank, Hacı Ömer Holding, Koç Holding, Transtürk Holding, Eczacıbaşı Holding bunların önde gelenleri. Uluslararası tekelci sermaye ile yerli tekelci sermayenin bütünleşmesinden söz ediyoruz. Bunun anlamı, uluslararası tekelci sermayeyi oluşturan şirketlerle yerli tekelci şirketlerin ortaklaşa yatırıma gitmeleri, ve/veya patent, lisans, hammadde, yarı-mamul madde, yatırım malı ilişkileriyle birbirlerine bağlanmalarıdır.

Kısa tanımlamalardan sonra uluslararası tekelci sermaye ve onunla bütünleşmiş olan yerli tekelci sermayenin oluşturduğu küçük bir azınlığın hayatımızın her anına nasıl girdiğine bakalım.

Burada yapacağımız çok karmaşık birşey değildir. Esasında bu söylediklerimizi her gün gazetelerde, kullandığınız mallarda görebiliriz ve bizim burada sözünü edeceklerimizin büyük bir çoğunluğu bu şekilde elde edilmiştir. Şirketlerin reklamlarına bakınız, ambalajların üstünü okuyunuz. Bu bütünleşmeyi her yönüyle açık olarak göreceksiniz.

Sabah kalktınız. Traş olacaksınız. Jilete ve traş kremine gerek var. Çoğumuz yabancı mallara para verecek durumda değiliz. Daha ucuz olan "Türk malı" kullanmak işimize gelir. Fakat üzerinde "Türk malı" yazan eşyaların kenarına köşesine bakarsanız, "Yerli malı, Türk'ün malı, herkes onu kullanmalı" tekerlemesinin ne kadar yanıltıcı olduğunu göreceksiniz. Örneğin eğer perma sharp jiletlerini kullanıyorsanız, size 11 Mayıs 1974 tarihli Milliyet gazetesindeki Perma - Sharp reklamından bir parça aktaralım: "Yeni özel sistem Perma-Sharp, bu nedenle sürdürüyor üstünlüğünü. Türkiye'den İngiltere'ye, İspanya'dan Amerika'ya, İtalya'dan Avustralya'ya. Tartışılmayacak şekilde." Yani "Türk malı" olarak üretilen perma-sharp jiletleri, uluslararası tekelci sermaye ile yerli tekelci sermayenin bütünleşmesinin bir sonucudur. Siz kullandığınız her perma-sharp jileti için belli bir fiyat öderken, bu miktarın bir kısmı perma-sharpı üretme lisansına sahip olan emperyalist ülke tekeline gitmektedir. Bu jiletin maliyetinin çok üstünde tekel fiyatlarıyla, tekel kârlarıyla satıldığını eklemeye gerek yok.

Traş kreminizin de köşesine bakın. Gibbs traş kremi ise "G. ve A. Baker Ltd. Merkezi Londra, Türkiye şubesi" yazıyordur. Çoğumuz üzerinde Türkçe yazınca bunun emperyalist tekellerin ürünü olduğunu pek düşünmeyiz. Emperyalist tekellerin ürünü demek, bu malların üretiminden elde edilen kârların Türkiye'de emekçi halkın yararına olarak fabrika kurmaya, işsizlere iş alanı açmaya kullanılmadığı, bu tekellerin bulunduğu ülkeye geri götürüldüğü veya bu tekellerin denetimi altında kendi çıkarları için kullanıldığı demektir.

Eğer elektrikli traş makineniz varsa durum değişir mi? Tabii ki hayır. Kullandığınız markaya bakın. Emperyalist tekellerin ve bütünleştikleri yerli tekelci sermayenin ürünü olduğunu göreceksiniz.

Traş olduğunuz. Hanımınız, anneniz veya siz çay yapacaksınız. Eskiden çinko veya porselen demlik ve çaydanlık yaygındı. Şimdi ise hemen hemen bütün mutfak eşyaları aluminyum. Eskiden kalma bakır tencereler ise kalay derdinden kurtulmak için yavaş yavaş bırakılıyor, eskidikçe yerine aluminyumları alınıyor. Türkiye'de aluminyum üreten fabrika hiç aklınıza geldi mi? Madeni eşya fabrikalarının kullandığı aluminyum levhalarını üretenlerden en büyüğü Nasaş Aluminyum Sanayi ve

Ticaret Anonim Şirketi'dir. Bu şirketin sermayedarlarından genellikle söz edilmez. Şirketin sermayesi International Finance Corporation denilen ve tüm emperyalist ülkelerin hisselerinin bulunduğu ve Dünya Bankası'na bağlı bir şirkete, Amax Aluminium Com. Inc. isimli çokuluslu bir tekele ve onlarla işbirliğinde olan ve yerli tekelci burjuvazinin bir parçasını oluşturan Türkiye Sınai-Kalkınma Bankası'na aittir.

Çay yapmak için ateşe ihtiyaç var. Artık bundan elli sene önceki gibi mangalda kömür yakıp yemek yapmıyorsunuz herhalde. Günümüzde şehirde gaz ocağı kullananların bile sayısı çok azalmıştır. Onun yerine herkes havagazı veya havagazının olmadığı yerlerde tüp gaz kullanıyor. Şimdi burada biraz duralım.

Tekelci sermayenin denetimindeki gazeteler bilmem hangi sinema artistinin kaç tane kocası olduğunu, hangi marka esans kullandığını sık sık yazar da, nedense bu gazları ve bunların yakıldığı ocakları kimin ürettiğini, kimin dağıttığını açıkça yazmaya pek yanaşmazlar.

İlk olarak bu gazların nereden çıktığına bakalım. Markası ne olursa olsun tüm tüp gazlar petrol ürünüdür. Türkiye'nin petrol ihtiyacının büyük bir bölümü ise çokuluslu tekellerden, yani uluslararası tekelci sermayeden (Mobil, Shell, BP, v.b.) maliyetinin çok üstünde tekel fiyatlarıyla sağlanmaktadır. Buna göre sizin evinizde kullandığınız bir tüp gazın maliyetinin bir kısmı bu şekilde uluslararası tekelci sermayenin cebine yüksek kârlar olarak gitmektedir. Bunları tüpleyen şirketler arasında Ankara Gaz A.Ş., Aygaz A.Ş., Bursagaz A.Ş. ve Mobilgas A.Ş. birer Koç Holding kuruluşudur. Havagazı ocağınız ise büyük bir olasılıkla Türk Demir Döküm, Arçelik veya Auer markasını taşıyacaktır. Auer uluslararası tekelci sermayenin Türkiye'de yaptığı bir yatırımın ürünüdür, Türk Demir Döküm A.Ş ve Arçelik A.Ş. ise Koç Holding'e bağlı kuruluşlardır, yerli tekelci sermayeyi oluştururlar.

Ocağı yakmak için kibrite ihtiyacınız var. İster Kav, ister Türkay marka kibrit kullanın, Koç Holding'e bağlı kuruluşların ürününü tüketiyorsunuz. Tekel kibritlerinin piyasadan çekilmesi ve hemen arkasından kibrit fiyatlarının artması dikkatinizi çekmiştir.

Tabaklarınız plastik mi? Bakırın yerini nasıl alüminyum alıyorsa, porselenin yerini de plastik eşyalar alıyor. Son yıllarda evinize ne kadar plastik eşya aldığınızı bir düşünün: tabaklar, leğenler, bardaklar, kovalar, v.b. Bunları üreten şirket hiç aklınıza geldi mi? Bunların büyük bir bölümünü Pilsa Plastik Sanayii A.Ş. üretmektedir ve bu şirketin hissesinin yüzde 94'ü Hacı Ömer Holding ve bu Holdingin bir kuruluşu olan Bossa Tic. ve San. A.Ş.'ne aittir.

Mutfağınızın demirbaşlarından biri margarindir. Sana ve <u>vita</u> yağlarının dışındaki yazılara göz attınız mı? Unilever-İş Tic. ve San. A.Ş. yazar. Bu şirketin hissedarlarından olan Unilever N.V., Hollanda ve İngiltere'deki kapitalistlerin ortak bir şirketidir ve dünyanın en büyük gıda tekellerinden biridir. Yetmişten fazla ülkede 500'den fazla fabrikaya sahiptir ve bu fabrikalardan biri de Türkiye İş Bankası ile ortak olarak kurduğu Unilever-İş Tic. ve San. Şirketidir. Sana, vita, <u>sanella</u> gibi margarinleri kullanırken ödediğiniz paranın belli bir bölümü bu şirket kanalıyla uluslararası tekelci sermayenin (emperyalistlerin) kasalarına gitmektedir. Son aylardaki margarin sıkıntısı da, piyasanın yüzde 70 kadar bir bölümünü denetimi altında bulunduran Unilever-İş şirketinin daha fazla kâr elde etmek için tezgahladığı bir oyundur.

Dişinizi fırçalıyorsunuz diyelim. Hangi markayı kullanırsanız kullanın ve diş macununun üstünde ne kadar "Türk malı" yazarsa yazsın, sizin ödediğiniz miktarın belli bir bölümü uluslararası tekelci sermayeye (emperyalistlere) aktarılmaktadır. Nasıl mı? Diş macunlarınızın üstündeki yazıyı okuyun. Eğer <u>İpana</u> marka diş macunu kullanıyorsanız, Eczacıbaşı Holding'e bağlı Eczacıbaşı İlaç San. ve Tic. A.Ş.'nin ürününü tüketiyorsunuz demektir. Ama şirketin lisansı A.B.D.'ndeki Bristol Myers'e aittir. Diş macununa ödediğiniz paranın bir kısmı lisans hakkı olarak Eczacıbaşı tarafından A.B.D.'ndeki bu şirkete verilir. Diş macununun fiyatı da zaten maliyetinin çok üstündedir, tekel fiyatı ile şirkete tekel kârı sağlamaktadır. <u>Binaca</u> marka diş macunu kullanıyorsanız, merkezi İsviçre'de

bulunan Ciba-Geiğy şirketine, Kolynos marka diş macunu kullanıyorsanız A.B.D.'ndeki Whitehall Laboratories'e lisans hakkı ödüyor, bu şirketlerin ortaklarına tekel kârları sağlıyorsunuz demektir.

Son yıllarda temizlik tozu (deterjan) kullanımındaki artış da dikkatinizi çekmiştir. Sekiz-on yıl önce tek temizlik aracı sabun idi. Çamaşır yıkamada yaygın olarak kil ve kül kullanılırdı. Bugün ise çeşitli şirketlerin ürettiği temizlik tozları küçük kasabalara kadar yayılmıştır. Bunların üstündeki yazıları dikkatle okudunuz mu? Çiti temizlik tozu, DEVA Holding'e bağlı Ev İhtiyaç Maddeleri (Evma) A.Ş. ürünüdür. Persil ve Tursil ise Türkiye'de uzunca bir süredir faaliyette bulunan Türkiye Yağ ve Mamulleri A.Ş.'ne (Turyağ) aittir. Bu şirketin ortakları konusuna pek değinilmemiştir. Şirket, uluslararası tekelci sermaye ve yerli tekelci sermayenin bütünleşmesinin iyi bir örneğidir. Hissedarları Yapı ve Kredi Bankası ile Persil Gesellschaft mbH'dir. Diğer bir temizlik tozu olan Vim'e de bakalım. Bu tozu Gibbs traş kremini üreten G.ve A.Baker Ltd. Şirketi Merkezi Londra Türkiye Şubesi yapmaktadır.

Evinize şöyle bir göz gezdirin. Şekerlere bile lisans hakkı ödeyeceğiniz aklınıza gelir mi? Son zamanlarda her tarafta sık sık reklamı yapılan miss bonbon şekerlerini her şekercide ve bakkalda bulabilirsiniz. Naylon torbasının üstünde hem ingilizce, hem türkçe olarak bu şekerlerin İngiltere'deki Baker Perkins şirketi lisansı ile üretildiği yazılmaktadır. Bunun anlamı, sizin şekerleme için ödediğiniz paranın bir kısmının İngiltere'deki bu şirkete Kent Gıda Maddeleri San. ve Tic. A.Ş. tarafından aktarıldığıdır.

Hayatın pahalılanmasının gerçek sorumlularının emperyalizm (uluslararası tekelci sermaye) ve onunla bütünleşmiş yerli tekelci burjuvazi olduğunu, bu küçük azınlığın daha fazla kâr elde etme çabalarının emekçi halkın yaşamını güçleştirdiğini görebiliyoruz. Tekelci sermayenin ürünlerinin değerlerinin çok üstünde tekel kârlarıyla satılması, büyük miktarları bulan lisans, patent ödemeleri kullandığımız bütün malların fiyatını artırmaktadır.

Evinizde radyo vardır. Eskiden radyolar ithal edilirdi, yani yabancı ülkelerde üretilir ve radyo olarak Türkiye'ye gönderilir, Türkiye'deki komprador burjuvazi aracılığıyla pazarlanırdı. Bugün elinizdeki radyo herhalde "Türk malı"dır, uluslararase tekelci sermayenin yerli tekelci sermaye ile ortak olarak yaptığı "dumansız, bacasız" montaj fabrikalarının ürünüdür. Yani tüm önemli parçalar tekel fiyatlarıyle emperyalist tekellerden satın alınır, aynı tekellerin Türkiye'deki yatırımlarında monte edildikten sonra yeniden büyük kârlar eklenerek piyasaya sürülür. Emperyalist tekel böylece gümrük vergilerinden kurtulmakta, hatta ülkenin "sanayileşmesine" katkıda bulunduğu gerekçesiyle teşvik görmektedir. Fakat bu "sanayileşme" emekçi halkın daha etkin bir şekilde sömürülmesini amaçlayan, tekelci sermayenin yararına, çarpık, emperyalizmin uzantısı bir sanayileşmedir. Radyonuz, televizyonunuz, çamaşır makinesi, buzdolabınız hep bu anlamda montaj "sanayiinin" ürünüdür.

Radyonuzun markası Grundig, Philips, Siemens olabilir. Buna göre ya Türk Philips Tic. A.Ş.'nin, ya da Türk Siemens Kablo ve Elektrik San. A.Ş.'nin ürünlerini kullanıyorsunuz demektir. Bu şirketlerin, isimlerinin başına "Türk" kelimesi koyma konusundaki titizlikleri de dikkatinizi çekmiştir. "Türk Siemens"in hissedarları şu kuruluşlardır: çokuluslu bir Hollanda şirketi olan Siemens ve yerli tekelci sermayeyi temsilen de Koç Holding ve Türkiye Sınai Kalkınma Bankası.

Evinizdeki ampullerin isimleri dikkatinizi çekti mi? Ampulleriniz dört markadan biridir: General Electric, Philips, Edison veya Tekfen. Philips ampulleri Türk Philips'in ürünüdür. General Electric ve Edison ampullerini General Electric Türk A.Ş. üretmektedir. Bu şirketin yapısı da azgelişmiş ülkelerde "sanayileşmenin" niteliğini açıkça göstermektedir. Şirketin hissedarları Türkiye İş Bankası, Koç Holding ve uluslararası tekelci sermayeyi temsilen de A.B.D.'nden General Electric Company. General Electric marka ampullerin genel dağıtımcası ise, bir Koç Holding kuruluşu olan Bekoteknıktir. Eğer Tekfen ampulleri kullanırsanız, "Türk-Alman işbirliğine" dayanan Tekfen Endüstri ve Tic. A.Ş.'nin ürünlerini

tüketirsiniz.

Sabah evinizden çıktınız. Karşınızda ilk göreceğiniz şeyler hiç şüphesiz arabalar: otobüs, kamyon ve taksiler. Bunların bir kısmı yabancı marka, bir kısmı "Türk malı." Bundan onbeş yıl önce Türkiye'de motorlu araç üretilmezdi. Bugün Anadolu'nun dört bir yanında Türkiye'de üretilmiş motorlu araç görebiliyoruz. Fakat burada da bir oyun oynanıyor.

Türkiye'de binek arabası üreten şirketlere bakalım. Otosan Otomobil Fab. A.Ş. Koç Holding'e bağlı bir kuruluştur. Uluslararası tekelci sermayeyi oluşturan şirketlerden biri olan Ford Motor Company'nin ürünlerinin Türkiye'de montajını yapmaktadır. Bu arada piyasaya sürdüğü Anadol marka otomobilde ise Ford teknolojisi ve buna bağlı olarak da Ford motor ve yedek parçaları kullanılmaktadır. Tofaş Türk Otomobil Fab. A.Ş. ise 1968 yılında kurulmuştur. Şirketin hissedarları merkezi İtalya'da bulunan çokuluslu bir tekel olan International Holding Fiat, Makina Kimya Endüstrisi Kurumu, Koç Holding ve Türkiye İş Bankası'dır. Üretilen Murat marka binek arabalarında Fiat teknolojisi ve parçaları kullanılmaktadır. Renault marka otomobil üreten OYAK-Renault Otomobil Fab. A.Ş. hissedarları ise Ordu Yardımlaşma Kurumu, Yapı ve Kredi Bankası ve Fransa'da bulunan Regie Nationale des Usines Renault'dur.

Türkiye artık otobüs de ithal etmemektedir. Dünyanın büyük otobüs üreticileri yerli tekelci sermaye ile ortaklaşa olarak montaj "sanayii" yatırımları yapmışlar ve büyük kârlar elde etmişlerdir. Bu büyük kârlar bir taraftan maliyetlerinin çok üstünde tekel fiyatlarıyla ithal edilen motor ve yedek parçalardan, diğer taraftan bu şişirilmiş maliyetlerin bile çok üstünde yapılan satışlardan kaynaklanmaktadır. MAN otobüslerini ele alalım. Bu marka kamyon ve otobüsleri 1965 yılında kurulan MAN Kamyon ve Otobüs Sanayii A.Ş. üretmektedir. Şirketin sermayesinin üçte biri Almanya'da bulunan Machinenfabrik Augsburg-Nornberg A.G.'ye aittir. Üretimde Alman teknolojisi kullanılmaktadır. Yani uluslararası tekelci sermaye bir taraftan lisans hakkı olarak üretilen her kamyon ve otobüs için belli bir ücret almanın ötesinde şirketin kârından da pay sağlamaktadır. Mercedes-302 otobüslerini ise Türkiye'de Otomarsan Otobüs ve Motorlu Araçlar San. A.Ş. üretmektedir, 1966 yılında kurulmuştur. Şirketin sermayedarlarından olan Daimler-Benz tekelinin 160'dan fazla ülkede 150 000 kadar kişinin çalıştığı 3500 kadar üretim birimi vardır. Diğer hissedarlar Kadir Hasoğlu ve Ort. Kol. Ş. ile Mengerler Tic. T.A.Ş.'dir. Şehirlerarası otobüs ulaştırma fiyatları arttığında suçlanması gereken kişi büyük ölçüde bu otobüs tekelleridir.

Ulaştırma maliyetlerini etkileyen diğer bir öge de lastik fiyatlarıdır. Lastik üretimine baktığımızda da, uluslararası tekelci sermaye ve onunla bütünleşmiş yerli tekelci sermayenin oluşturduğu küçük bir azınlığın hakimiyetini görüyoruz. 1950'lerde lastik ihtiyacı ithalat yoluyla karşılanırken, günümüzde lastiği "kendimizin" ürettiği söyleniyor. Şimdi bu "kendimizin" kimler olduğuna bakalım.

Lastik sanayiinde üç şirket vardır: Goodyear, Türk Pirelli ve Uniroyal.

Goodyear Lastikleri Türk A.Ş. 1962 yılında kurulmuştur. Lastik maliyetinin yüzde 60 kadarı Amerika Birleşik Devletleri'ndeki The Goodyear Tire and Rubber Company'den ithal edilen hammadde ve yardımcı maddelerden oluşmaktadır. Şirketin hissedarları arasında ise The Goodyear Tire and Rubber Company vardır. Diğer hissedarlar Ordu Yardımlaşma Kurumu, Tatko, Garanti Bankası, Rifat Yalman ve Tayyar Çullu'dur.

Türk Pirelli ise 1960 yılında kurulmuştur. Yabancı hissedar olan çokuluslu Pirelli tekeli hisselerin yüzde 51'ine sahiptir. Diğer ortaklar ise Türkiye İş Bankası, Eczacıbaşı Holding'dir.

Uniroyal lastiklerini üreten Uniroyal Endüstri Türk A.Ş. ise merkezi A.B.D.'nde bulunan U.S. Rubber Com. of U.S. ortaklığında ve lisansıyla faaliyette bulunmaktadır. Diğer hissedarlar Türkiye Sınai Kalkınma Bankası, Yapı ve Kredi Bankası ve Vehbi Koç'tur.

Türkiye lastik pazarına üç büyük şirket hakim olunca bu üçünün bir araya gelip lastik fiyatlarını aralarında kararlaştırmalarında hiçbir zorluk yoktur. 450 binden fazla motorlu araç sürekli olarak lastik kullanmaktadır. Tarlasını sürecek bir köylü işinin geri kalmaması için bir lastiğe ikibin lira yerine ikibinbeşyüz lira da verir, piyasada bulamazsa karaborsa dörtbin liraya da alır. Bu şirketler piyasadaki tekel durumlarından yararlanarak lastik fiyatlarını sürekli olarak artırmakta, daha fazla kâr elde etmek için piyasaya sürdükleri lastik miktarını zaman zaman ihtiyacın altında tutmaktadırlar. Bu şirketlerin uluslararası tekelci sermayenin yerli tekelci sermaye ile ortak olarak yatırıma gittiği kuruluşlar olduğunu görmüştük. Hammaddeler ve üretim teknolojisi bağlı olunulan çokuluslu tekellerden değerlerinin çok üstünde tekel fiyatlarıyla satın alınır. Böylece tekelci sermaye büyük kârlar elde eder.

Tekelci sermaye ile içiçe geçmemiz bu kadarla bitmiş midir? Hayır.

Evinizde sobanız vardır. Markası Türk Demir Döküm ise, Koç Holding'e bağlı Türk Demir Döküm A.Ş.'nin ürününü tüketiyorsunuzdur.

Ara sıra meşrubat içersiniz. Coca cola artık köylerimize bile girmiştir. Türkiye'de coca-cola üreten İstanbul Meşrubat Sanayii, içtiğiniz her şişe coca-cola karşılığında ödediğiniz paranın bir kısmını A.B.D.'ndeki The Coca Cola Export Corporation'a aktarmaktadır. Aynı şey, A.B.D.'nin en büyük tekellerinden olan ve Pepsi Cola üreten The Pepsico Corporation için de geçerlidir.

Bira da tüketimi son yıllarda büyük miktarlarda artan içeceklerden biridir. Tekel birasının bulunmamasına karşın, daha pahalı olan Efes Pilsen ve Tuborg biralarını köylerde de bulabilirsiniz, tabii tekel fiyatlarıyla. Bu içecekleri üreten Ege Biracılık ve Malt San. A.Ş. ile Türk Tuborg A.Ş., gazetelere, radyoya, televizyona verdikleri reklamlarda ürünlerinin tüm dünyada tüketildiğini söyleyerek, uluslararası tekelci sermaye ile bütünleştiklerini açıklıyorlar.

Kiracıysanız evlerin pahalılığından şikayetçisinizdir, ev sahibiyseniz ev kiralarının düşüklüğünden. İki tarafın da şikayetçi olması halinde hastalığın nedenini başka yerde aramak gereklidir. Kiraların yüksek olmasının ve gittikçe artmasının suçlusu yine tekelci sermayedir, uluslararası tekelci sermaye ve onunla bütünleşmiş olan yerli tekelci sermaye.

Bina yapımındaki temel hammaddelere bakalım: Önce çimento gerekli. Çimento sanayiindeki yatırımlarda yerli tekelci sermayenin denetimini şu şekilde özetleyebiliriz. Akçimento ve Çimsa Çimento Sanayi ve Tic.'de Akbank'ın, Anadolu Çimentoları ile Nuh Çimento'da Türkiye Sınai Kalkınma Bankası'nın, Konya ve İzmir Çimento fabrikalarında ise İş Bankası'nın hisseleri var. Maliyetin önemli öğelerinden birini oluşturan demir de Ereğli Demir Çelik Fabrikası tarafından üretilmekte veya ithal edilmektedir. Bu şirkette de bir A.B.D. tekeli olan Koppers Associates S.A. ile Türkiye İş Bankası'nın hisseleri vardır. Cam üretiminde ise Türkiye Şişe ve Cam Fabrikaları A.Ş. hemen hemen tekel niteliğindedir ve şirketin hemen hemen tümü Türkiye İş Bankası'na aittir. Bu şirket ise Paşabahçe Cam San. A.Ş., Çayırova Cam San. A.Ş., Topkapı Şişe San. A.Ş. gibi kuruluşları denetimi altında bulundurmaktadır. Diğer önemli cam üreticisi olan Güney Cam Fab. A.Ş.'nde Akbank'ın, Anadolu Cam Sanayii'nde ise Yapı ve Kredi Bankası'nın önemli hisseleri vardır. Cam fiyatlarındaki artışların sorumlusu da, görüldüğü gibi, yerli tekelci sermayedir.

Eğer soğuk ve sıcak geçirmediği söylenen ytonglardan kullanılıyorsa, Türkiye Sınai Kalkınma Bankası'nın önderliğindeki bir grup kapitaliste ve İsveç'teki Ytong International şirketine kâr sağlanıyor demektir. Cam elyafı kullanılacaksa, Cam Elyaf Sanayii ve İzocam'ın ürünleri kullanılacaktır. Birincisinin hissedarları arasında Türkiye Şişe ve Cam Fab. A.Ş., Türkiye İş Bankası ve Türkiye Sınai Kalkınma Bankası var. İzocam'ın hissedarları ise Koç Holding, Türkiye Sınai Kalkınma Bankası, Türkiye Şişe ve Cam Fab. A.Ş. ve yabancı ortak olarak da Linzer Glass-spinnerei. İzocam ayrıca Fransa'daki Saint-Gobain ve A.B.D.'ndeki Owens Corning şirketlerinin lisanslarını kullanmaktadır.

Evinizde kullandığınız boya da uluslararası tekelci sermaye ve bütünleştiği yerli tekelci sermayenin sömürü aracıdır. Türkiye'de dört büyük boya üreticisi vardır: Bayraklı Boya ve Vernik, ÇBS, DYO ve Sadolin Sentetik Boya Fab. ile Marshall Boya San. A.Ş. Bu şirketlerin aralarında anlaşıp boya fiyatlarını maliyetlerinin çok üstünde kararlaştırmaları ve böylece tekel kârları elde etmelerine hiçbir engel yoktur.

Giydiğiniz elbiselerde de aynı sömürüyü ve aynı bağımlılığı görmek mümkün. Eskinin pamuklu ve yünlüsünün yerini şimdi sentetik elyaftan dokunmuş kumaşlar alıyor. Hemen hemen her kumaşta sentetik elyaf var. Türkiye'de ise sentetik elyaf üreten şirketlerden birinde İş Bankası'nın iştiraki var: Polylen Sentetik İplik Fab. A.Ş. Diğer iki şirket ise daha büyük: Sasa Sun'i ve Sentetik İplik Fab. ile Sifaş Sentetik İplik Fab. Birincisi Hacı Ömer Sabancı Holding'e bağlı bir işletme ve aynı zamanda Türkiye Sınai Kalkınma Bankası'nın da iştiraki var. Sifaş ise uluslararası tekelci sermayenin yerli tekelci sermaye ile bütünleştiği bir işletme. International Finance Corporation, BASF ve Vickers-Zimmer şirketlerinin hisseleri var.

Kumaş üretimine gelince, en büyük kuruluşlardan ikisi olan Bossa ve Bozkurt Mensucat'ın birincisi Akbank'ın, ikincisi ise Koç Holding'indir. Ayrıca Yapı ve Kredi Bankası ile T.İş Bankası'nın da bu alanda önemli yatırımları vardır.

Şimdiye kadarki örneklerden görüldüğü gibi, emperyalistler bütünleştikleri yerli tekelci burjuvazi ile birlikte emekçi halkı sömürmektedir. Bu sömürüde tekel fiyatları ile satış önemlidir. Bunun kaynağı ise piyasada az sayıdaki şirketin aralarında anlaşarak üretimi kısmaları ve fiyatları maliyetlerin çok üstüne artırmalarıdır. Örneğin eğer kalp hastalarının kullanabileceği bir ilaç ancak bir şirket tarafından üretilebiliyorsa, kalp hastaları bu ilaç için şirketin isteyeceği fiyatı ödemek zorundadırlar. Bu ilacın maliyetinin çok düşük olduğunu, fiyatların da düşürülmesi gerektiğini ileri sürerek ilacı satın almamazlık edemezler. İşte ilacın gerçek değeri ile bu yüksek fiyat arasındaki farka tekel kârı diyoruz. Bu kârın kaynağı üretimde bulunan şirketin piyasaya hakim durumda olmasıdır. Emperyalizm döneminde ise hemen hemen bütün alanlarda tekeller egemendir. Azgelişmiş ülkelerde ise bir taraftan emperyalistler, diğer taraftan emperyalistlerin denetimi ve gözetimi altında gelişmiş bir yerli tekelci burjuvazi vardır. İkisi arasında bir bütünleşme vardır. Bu bütünleşme sonucu ortaya çıkan tekeller hemen hemen bütün tüketim mallarını denetimleri altında tutarlar. Bunların örneklerini gördük, göreceğiz.

Bu bütünleşme yalnız tüketim malları alanında değildir. Gübre, tarım ilaçları, traktörler, yol yapım araçları, borudan takım tezgahına, şeffaf banttan pile, mukavvadan motora, kolonyadan kağıt mendile, hesap makinasından fotoğraf malzemesine kadar binlerce tüketim malı, yarı-mamul mal ve yatırım malında bu denetimi görmek mümkündür. Bunları görmek için çevremize biraz daha dikkatli bakmamız, şirketlerin reklamlarını dikkatle gözlemlememiz, markalara dikkat etmemiz yeterlidir. O zaman emperyalizmin içimize ne kadar girdiğini, emperyalistlerle yerli tekelci burjuvazinin nasıl bütünleştiğini ve başta işçi sınıfı olmak üzere topraksız ve az topraklı yoksul köylüyü, küçük üreticiyi, esnafı, memuru, zanaatkarı nasıl sömürdüğünü somut olarak görebiliriz, yaşamımızı giderek zorlaştıran pahalılığın ve işsizliğin gerçek yaratıcılarının kimler olduğunu kavrayabiliriz.

xxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxx

Tekelci sermayeyle bu kadar içiçe geçmemizin, emperyalistler ve emperyalistlerle bütünleşmiş yerli tekelci burjuvazinin oluşturduğu bir azınlığa bu kadar bağımlı olmamızın anlamı nedir? Bunun anlamı, bu azınlığın kullandığımız bu malları istediği an piyasadan çekilmesini, bulunamamasını sağlayabilecek ve bu yolla da kendisini "kuşatmaya" çabalayan ilerici-demokrat yönetimlerin ya yıkılmasına, ya da kendi denetimi altına girmesine yol açacak güçte olduğudur. Emperyalizmden ayrı ve güçsüz bir yerli tekelci burjuvaziden söz etmek hatalıdır. Yerli tekelci burjuvazi uluslararası tekelci burjuvaziyle bütünleşmiştir, ondan güç alır. Yerli tekelci burjuvaziye karşı yöneltilecek her hareket karşısında tüm ekonomik, ideolojik, politik ve nihayet askeri gücüyle emperyalizmi bulur.

XXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXX

YENİ-SÖMÜRGECİLİK VE FRANSIZ EMPERYALİZMİ

- İkinci Dünya Savaşı'ndan sonra sosyalist blokun güçlenmesi, azgelişmiş ülkelerde genel olarak devrimci hareketlerin ve sömürgelerde özel olarak anti-emperyalist milliyetçi hareketlerin gelişmesi karşısında yüzyıllardır sürdürüldüğü şekliyle sömürgecilik yarardan çok zarar getirmeye, sömürgeciler karşısında anti-sömürgeci ~~xx~~ geniş bir cephenin oluşmasına yol açmaya başladı. Bu nedenle sömürgelere politik bağımsızlık tanındı. Fakat bu ülkelerin ekonomileri ve buna bağlı olarak da kültürleri, ideolojileri, silahlı kuvvetleri ve nihayet politikaları eski sömürgeci devlete bağımlı kalmaya devam etti. Bazı durumlarda sömürgeci devletin yerini Amerika Birleşik Devletleri aldı, fakat bu durum sömürülen emekçi halk açısından fazla birşey değiştirmedi.

Günümüzde görünüşte demokrasi ve özgürlüğün savunucularından biri olan Fransız hakim sınıfı daha çok yakın bir geçmişe kadar eski türde sömürgeleri sömürüyordu. Bu sömürgelere politik bağımsızlık tanındı, fakat bu ülkelerin hâlâ bağımlı kalmasını sağlayacak her türlü tedbir alındı. Böylece emekçi halkın büyük bir bölümü geçici olarak da olsa aldatıldı, anti-emperyalist tavırları törpülendi. Görünüşte politik bağımsızlık tanıyarak ülkeyi eskiden olduğu gibi sömürme yöntemine yeni-sömürgecilik diyoruz. Fransız tekelci burjuvazisi de günümüzde yeni-sömürgeciliğin, emperyalizmin en usta uyğulayıcılarındandır. Bunu en iyi şekilde Fransa'nın eski sömürgeleriyle olan ilişkilerinin bugünkü durumunda görebiliriz;

Merkezi Afrika Cumhuriyeti kendi kendini yönetme hakkını 1958, özgürlüğünü ise 1960 yılında kazandı. 1971 yılında toplam ithalatı içinde Fransa'dan yapılan 5 488 milyon frankla baştaydı. Arkadan 540 milyon frankla Almanya ve 493 milyon frankla A.B.D. geliyordu.

Çad bağımsızlığına 1960 yılında kavuştu. 1970 yılında Fransa'dan yapılan 7 021 milyon franklık ithalatı 1 608 milyon frankla Nijerya, 1 538 milyon frankla Kongo ve 697 milyon frankla A.B.D. izliyordu.

Kongo Halk Cumhuriyeti Fransız Topluluğu içinde 1958 yılında özerkliğini kazandı, 1960 yılında bağımsızlığını elde etti. 1969 yılında Almanya'dan 1 701 milyon franklık ve A.B.D.'nden 1 375 milyon franklık ithalata karşın, Fransa'dan 11 573 milyon franklık ithalat yapılıyordu.

Dahomey de kendi kendini yönetme hakkını 1958 ve bağımsızlığını 1960 yılında elde etti. İthalatı içinde Fransa'nın 5 475 milyon franklık payına en yakın olan 1 039 milyon frank ile Hollanda. A.B.D.'nin payı ise 802 milyon frank (1969 yılı verileri).

Gabon, Madagaskar, Fildişi Sahili, Mauritanya, Senegal, Fas gibi ülkeler de bir zamanlar Fransız sömürgesi olup da günümüzde genel olarak emperyalizmin ve özel olarak da Fransa'daki tekelci burjuvazinin sömürüsü altında olan ülkeler. Bu ülkelerin politik olarak bağımsız gözükmelerine karşın sömürge döneminin yağması çok daha sistemli ve planlı olarak sürdürülmekte ve emperyalist sisteme olan bağımlılık azalmamakta, aksine artmaktadır.